

w sprawie: Programu współpracy Gminy Lubawa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 i art. 7 ust. 1 pkt 19 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.) oraz art. 5a ust. 1 i 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 450 z późn. zm.), Rada Gminy Lubawa uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Program współpracy Gminy Lubawa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lubawa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jan Laskowski

**PROGRAM WSPÓŁPRACY GMINY LUBAWA
Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI
ORAZ PODMIOTAMI, O KTÓRYCH MOWA W ART. 3 UST. 3
USTAWY O DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO
I O WOLONTARIACIE NA ROK 2019**

Wstęp

Trzecim sektorem, obok sektora publicznego i prywatnego, są organizacje pozarządowe działające również na rzecz dobra publicznego. Stowarzyszenia i fundacje podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców, dlatego współpraca organizacji pozarządowych z jednostką samorządu terytorialnego stwarza szansę na lepsze zorganizowanie wspólnego celu: poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Lubawa.

Organizacje pozarządowe poprzez swoją działalność tworzą warunki do udziału obywateli w życiu społeczności lokalnej, integrują ją i aktywizują. Program został opracowany podczas spotkań pracowników Urzędu Gminy Lubawa, odpowiedzialnych za realizację współpracy z organizacjami pozarządowymi i przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej Gminy Lubawa.

Niniejszy Program reguluje zasady współdziałania władz samorządowych z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Ma on na celu zapewnienie jak najlepszych warunków do działania. Program ten wyznacza kierunki długofalowej współpracy, daje więc podstawy do budowy stabilnego społeczeństwa obywatelskiego.

§ 1

Słowniczek pojęć:

Ilekroć w niniejszym programie mowa jest o:

- 1) gminie – rozumie się przez to Gminę Lubawa;
- 2) urzędzie – rozumie się przez to Urząd Gminy Lubawa;
- 3) wójcie – rozumie się przez to Wójta Gminy Lubawa;
- 4) organizacjach pozarządowych – rozumie się przez to organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ustawy;
- 5) udziale środków własnych – rozumie się przez to środki finansowe nie pochodzące z budżetu gminy, przeznaczone na realizację zadania, o którego wsparcie finansowe organizacja pozarządowa lub podmiot ubiega się;
- 6) ustawie – rozumie się przez to ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 450 z późn. zm.);

- 7) programie – rozumie się „Program współpracy Gminy Lubawa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019”;

§ 2

Cel główny i cele szczegółowe Programu

1. Celem głównym Programu jest budowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz zwiększenie stopnia zaspokojenia potrzeb społecznych.
2. Celami szczegółowymi Programu są:
 - 1) aktywizowanie społeczności lokalnych z zapewnieniem równości szans rozwoju;
 - 2) budowanie partnerskiej współpracy opartej o wzajemne zaufanie stron;
 - 3) bieżące rozpoznawanie potrzeb społecznych i potencjału organizacji pozarządowych;
 - 4) zwiększenie efektywności realizacji zadań publicznych.

§ 3

Zasady współpracy

Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, opiera się na zasadach: pomocniczości, suwerenności, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności.

- a) **Zasada pomocniczości:** Gmina Lubawa uznaje prawo zorganizowanych wspólnot obywateli do samodzielnego definiowania i rozwiązywania problemów społecznych, w tym należących także do sfery zadań publicznych. Współpracuje z organizacjami oraz wspiera ich działalność i umożliwia realizację zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie. Gmina oczekuje od organizacji aktywności w zakresie wykorzystywania różnych źródeł finansowania ich działalności oraz samodzielnego wzmocnienia swoich zasobów osobowych, rzeczowych i finansowych;
- b) **Zasada suwerenności stron:** Gmina Lubawa szanuje i respektuje odrębność i niezależność organizacji pozarządowych. Gmina oczekuje od organizacji poszanowania swojej autonomii i gotowości do rozważenia propozycji przez niego składanych;

- c) **Zasada partnerstwa:** organizacje pozarządowe są dla Gminy Lubawa równoprawnym partnerem w definiowaniu problemów społecznych, wypracowywaniu sposobów ich rozwiązywania oraz realizacji zadań publicznych. Gmina oczekuje od organizacji pozarządowych aktywnego uczestnictwa w organizowanych przez samorząd spotkaniach tematycznych, konsultacjach aktów prawnych oraz przekazywania informacji o działaniach podejmowanych na swoim terenie;
- d) **Zasada efektywności:** Gmina Lubawa, przy zleceniu zadań publicznych, dokonuje wyboru najbardziej efektywnego sposobu realizacji zadań publicznych proponowanych przez organizacje pozarządowe. Gmina oczekuje od organizacji gospodarnego wydatkowania środków publicznych, rzetelnej realizacji powierzonych zadań oraz wywiązywania się z obowiązków sprawozdawczych;
- e) **Zasada uczciwej konkurencji:** Gmina Lubawa jest w stosunku do organizacji pozarządowych bezinteresowna i bezstronna. W przypadku ogłaszania otwartych konkursów ofert stosuje się te same kryteria oceny dla wszystkich podmiotów konkurujących z sobą o realizację zadań publicznych. W składanych przez organizacje ofertach realizacji zadania publicznego, Gmina oczekuje pełnej i rzetelnej informacji oraz uczciwego przedstawienia swoich zasobów, planowanych działań oraz kalkulacji kosztów ich realizacji;
- f) **Zasada jawności:** Gmina Lubawa udostępnia organizacjom pozarządowym informacje o planach, celach i środkach przeznaczonych na realizację zadań publicznych. Gmina dąży do tego, aby wszelkie możliwości współpracy z organizacjami pozarządowymi były powszechnie dostępne oraz zrozumiałe w zakresie stosowanych procedur i kryteriów podejmowania decyzji. Gmina oczekuje od organizacji jawności w działalności statutowej, poprzez zamieszczanie stosownych informacji na stronach internetowych organizacji.

§ 4

Zakres przedmiotowy

1. Przedmiotem współpracy gminy i organizacji pozarządowych jest wspólne wykonywanie zadań publicznych wymienionych w art. 4 ust. 1 ustawy, w celu zaspokajania istniejących potrzeb społecznych.
2. Przedmiot, o którym mowa w ust. 1, jest procesem wieloetapowym, na który składają się w szczególności następujące działania:

- 1) zdefiniowanie istniejących problemów społecznych mieszkańców Gminy Lubawa oraz podejmowanie działań zmierzających do ich rozwiązania;
- 2) wsparcie finansowe i pozafinansowe przez gminę działań realizowanych przez organizacje pozarządowe;
- 3) podejmowanie inicjatyw dla rozwoju współpracy gminy i organizacji pozarządowych w celu zaspokajania istniejących potrzeb jej mieszkańców;
- 4) dążenie do podwyższenia stopnia skuteczności współpracy i rozwoju jej form.

§ 5

Formy współpracy

Współpraca gminy z organizacjami może przybierać formy finansowe i pozafinansowe.

1. Współpraca finansowa:

- a) zlecenie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym

2. Współpraca pozafinansowa:

1) informacyjnej, poprzez:

- a) utworzenie interaktywnego serwisu informacyjnego na stronach internetowych gminy lub współpracę nad utworzeniem takiej platformy informacyjnej przez organizację pozarządową,
- b) informowanie o zadaniach publicznych, które będą realizowane w danym roku wraz z podaniem wysokości środków przeznaczonych z budżetu gminy na realizację tych zadań, oraz o ogłaszanych konkursach ofert na projekty realizacji zadań publicznych oraz sposobach ich rozstrzygnięć,
- c) przekazywanie informacji o realizacji zadań publicznych za pośrednictwem mediów lokalnych i ogłoszeń na tablicy informacyjnej w siedzibie urzędu;

2) organizacyjnej, poprzez:

- a) udzielanie przez samorząd wsparcia pozafinansowego dla organizacji (użyczenie sprzętu, bezpłatne udostępnienie sal w urzędzie itp.),
- b) koordynowanie działań, prowadzenie wspólnych przedsięwzięć (np.: wspólne konferencje, współpraca przy świadczeniu usług na rzecz społeczności lokalnej),
- c) podejmowanie inicjatyw integrujących organizacje pozarządowe wokół zadań ważnych dla lokalnego środowiska,
- d) umożliwiania organizacjom pozarządowym nabywania na szczególnych

- warunkach prawa użytkowania (dzierżawa, najem) nieruchomości (lokali) będących własnością Gminy Lubawa dla celów prowadzenia działalności statutowej tych organizacji, w miarę występowania pustostanów i potrzeb organizacji,
- e) rekomendowania organizacji współpracujących z Gminą w przypadku ubiegania się o środki ze źródeł zewnętrznych, poszukiwania partnerów itp.,
 - f) obejmowanie patronatem finansowym lub niefinansowym inicjatywę realizowaną przez organizację pozarządową,
 - g) zawierania umów partnerskich w celu realizacji wspólnych przedsięwzięć;
- 3) szkoleniowej i doradczej, poprzez:
- a) konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji,
 - b) inicjowanie lub współorganizowanie szkoleń podnoszących jakość pracy organizacji pozarządowych w sferze zadań publicznych,
 - c) inicjowanie lub współorganizowanie szkoleń dotyczących m. in. pozyskiwania środków z funduszy Unii Europejskiej,
 - d) doradztwo i udzielanie przez samorząd pomocy merytorycznej organizacjom (np. w przygotowywaniu projektów i pisaniu wniosków),
 - e) angażowanie organizacji pozarządowych do wymiany doświadczeń i prezentacji,
 - f) szkolenia tematyczne dla organizacji pozarządowych i wolontariuszy w zależności od zgłaszanych potrzeb np. szkolenia z zakresu komunikacji interpersonalnej, ratownictwa i pierwszej pomocy, obsługi komputera itp.

§ 6

Priorytetowe zadania publiczne

1. Kształtowanie lokalnego społeczeństwa obywatelskiego i wspomaganie rozwoju społeczności lokalnych, w tym:
 - a) organizowanie i wspieranie działań społecznych i inicjatyw obywatelskich na rzecz Gminy Lubawa i rozwoju więzi lokalnych,
 - b) rozwijanie poczucia przynależności do społeczności lokalnej Gminy Lubawa,

- c) umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje w tym organizacja dożynek,
 - d) promowanie postaw obywatelskich i prospołecznych,
 - e) zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
 - f) tworzenie warunków do zwiększania aktywności społecznej mieszkańców gminy;
2. Podnoszenie skuteczności i efektywności działań w sferze zadań publicznych;
 3. Wzmacnianie pozycji organizacji pozarządowych i zapewnianie im równych szans w realizacji zadań publicznych przez powierzanie i wspieranie coraz większej ilości zadań z jednoczesnym zapewnieniem odpowiednich środków na ich realizację;
 4. Prowadzenie nowatorskich i bardziej efektywnych działań na rzecz gminy oraz tworzenie systemowych rozwiązań dla ważnych problemów społecznych;
 5. Uzupełnianie działań gminy w zakresie nie obejmowanym przez struktury samorządowe;
 6. Wyznaczanie strategicznych kierunków współpracy na kolejne lata:
 - a) promowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez wspieranie aktywności mieszkańców gminy,
 - b) poprawa jakości usług publicznych,
 - c) objęcie usługami społecznymi większej grupy potrzebujących, dzięki zaangażowaniu środków pozabudżetowych,
 - d) wspieranie inicjatyw obywatelskich i stymulowanie ich rozwoju dzięki udziałowi środków budżetowych w rozwoju rynku usług społecznych, finansowanych przez organizacje pozarządowe, fundusze charytatywne i prywatne,
 - e) zapewnienie efektywnego wykonania zadań publicznych, wynikających z przepisów prawa przez włączanie w ich realizację organizacji pozarządowych;
 7. Zapewnienie aktywnego sposobu spędzenia wolnego czasu mieszkańcom Gminy Lubawa poprzez powierzenie organizacji imprez sportowych takich jak:
 - a) Mistrzostwa i eliminacje tenisa stołowego o puchar „TVP OLSZTYN”,
 - b) III Liga tenisa stołowego,
 - c) Turniej strzelecki z broni pneumatycznej,

- d) Eliminacje gminne Samorządowych Mistrzostw Strzeleckich o Puchar Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego,
- e) Dzień Olimpijczyka połączony z Gminnym Festynem Sportowym,
- f) Turniej Piłki Nożnej „Piłkarska Kadra Czeka” dziewcząt i chłopców,
- g) Otwarte mistrzostwa w biegach przełajowych,
- h) Igrzyska mieszkańców wsi – zimowe (halowe),
- i) Igrzyska mieszkańców wsi – letnie,
- j) Zawody lekkoatletyczne,
- k) Gminny Festyn Sportowy z udziałem Rad Sołeckich,
- l) Mistrzostwa Gminy w zapasach – styl klasyczny,
- m) Mistrzostwa Gminy w piłce siatkowej plażowej o Puchar Wójta Gminy Lubawa,
- n) Turnieje w piłce siatkowej kobiet i mężczyzn,
- o) Otwarte Mistrzostwa Gminy Lubawa w Halowej Piłce Nożnej o Puchar Wójta Gminy Lubawa,
- p) Gminny turniej piłki nożnej 5-cio osobowej im. Hieronima Rybickiego,
- q) Turniej Halowej Piłki Nożnej dla szkół rocznik 2006 i młodszy,
- r) Program „Organizator imprez sportowo-rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz sportu osób niepełnosprawnych w środowisku wiejskim”,
- s) Turniej Halowej Piłki Nożnej dla szkół rocznik 2005 i starsi,
- t) Otwarte gminne turnieje piłki nożnej.
- u) Turniej Piłki Nożnej OLD BOYS połączone z piknikami rodzinnymi,
- v) Turniej piłki nożnej dla dzieci połączone z piknikami rodzinnymi,
- w) Maraton MTB po „Ziemi Lubawskiej”,
- x) Zawody sportowe dla osób niepełnosprawnych,
- y) Turniej Mieszkańców Wsi w piłce nożnej halowej kobiet i mężczyzn,
- z) Turniej w piłce 6-osobowej kobiet i mężczyzn,
- aa) Zawody w wielobojach lekkoatletycznych,
- bb) Mistrzostwa szkół gminnych w tenisie stołowym,
- cc) Mistrzostwa LZS w warcabach,
- dd) Turniej szachowy LZS o Złotą Wieżę,
- ee) Turniej piłki nożnej „Mała Piłkarska Kadra Czeka” dziewcząt i chłopców,
- ff) Gminny festyn sportowy połączony z turniejem piłki nożnej dla dzieci na zakończenie wakacji,
- gg) turnieje futsalowe.

8. Dofinansowanie zorganizowania „XXVI Terenowa Olimpiada Osób Niepełnosprawnych – dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych niepełnosprawnych z rodzin w normie, patologicznych, zagrożonych patologią oraz placówek opiekuńczych i wychowawczych”;
9. Dowóz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych do Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego oraz Niepublicznego Przedszkola Specjalnego „OREWIACZEK” z terenu Gminy Lubawa przy udziale opiekuna w celach edukacyjnych i rehabilitacyjnych;
10. Wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji działań o charakterze „Dobra wspólnego”;
11. Integracja osób niepełnosprawnych;
12. Promocja i rozwój wolontariatu;
13. Aktywizacja osób starszych;
14. Realizacja innych zadań publicznych określonych w ustawie a nieokreślonych w niniejszym Programie.

§ 7

Okres realizacji programu

Program współpracy Gminy Lubawa z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie **na rok 2019 będzie realizowany od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r.**

§ 8

Sposób realizacji programu

Program będzie realizowany w szczególności poprzez:

- 1) zlecenie realizacji zadań publicznych:
 - a) w ramach otwartych konkursów ofert,
 - b) z pominięciem otwartego konkursu ofert;
- 2) konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji;
- 3) tworzenie wspólnych zespołów konsultacyjnych;
- 4) organizowanie i współorganizowanie spotkań, konferencji, szkoleń, których uczestnikami są przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządu;

- 5) udzielanie wsparcia merytorycznego organizacjom pozarządowym przez pracowników Gminy Lubawa;
- 6) promowanie działalności sektora pozarządowego poprzez obejmowanie patronatem Wójta wybranych przedsięwzięć realizowanych przez organizacje pozarządowe.

§ 9

Wysokość środków planowanych na realizację Programu

1. **W 2019 roku** na realizację Programu planuje się przeznaczyć kwotę **378.000,00 złotych**. W trakcie realizacji programu kwota może ulec zmianie.
2. Organizacje pozarządowe składają wnioski budżetowe do budżetu **na rok 2020** w terminie do dnia **30 września 2019 roku**.

§ 10

Sposób oceny realizacji Programu

1. Ocena realizacji programu dokonywana będzie w oparciu o następujące mierniki:
 - 1) liczbę ogłoszonych otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych,
 - 2) liczbę organizacji pozarządowych uczestniczących w otwartych konkursach ofert,
 - 3) liczbę ofert złożonych w ramach otwartych konkursów ofert,
 - 4) liczbę organizacji pozarządowych, które otrzymały dotacje w ramach otwartych konkursów ofert,
 - 5) liczbę zadań publicznych dofinansowanych w ramach otwartych konkursów ofert,
 - 6) liczbę wniosków złożonych przez organizacje pozarządowe na realizację zadań publicznych z pominięciem otwartego konkursu ofert,
 - 7) liczbę zadań publicznych dofinansowanych z pominięciem otwartego konkursu ofert,
 - 8) wysokość środków finansowych przekazanych organizacjom pozarządowym na realizację zadań publicznych,
 - 9) liczbę przedsięwzięć zrealizowanych we współpracy Gminy Lubawa z organizacjami pozarządowymi,

- 10) liczbę inicjatyw realizowanych przez organizacje pozarządowe objętych patronatem Wójta Gminy Lubawa,
 - 11) liczbę skonsultowanych aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji pozarządowych,
 - 12) liczbę organizacji pozarządowych uczestniczących w konsultacjach aktów normatywnych.
2. Wójt **do dnia 31 maja 2020 roku** przedłoży Radzie Gminy Lubawa oraz opublikuje w Biuletynie Informacji Publicznej sprawozdanie z realizacji Programu.

§ 11

Informacja o sposobie tworzenia programu i o przebiegu konsultacji

W celu uchwalenia Programu podjęte zostały następujące działania:

- 1) opracowanie Programu podczas spotkań pracowników Urzędu Gminy Lubawa, odpowiedzialnych za realizację współpracy z organizacjami pozarządowymi i przedstawicieli organizacji pozarządowych w oparciu między innymi o wnioski budżetowe złożone przez organizacje pozarządowe;
- 2) przeprowadzenie konsultacji Programu, zgodnie z **Uchwałą Nr XL/233/10 Rady Gminy Lubawa z dnia 9 września 2010 r. w sprawie określenia szczegółowego sposobu konsultowania z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;**
- 3) sporządzenie przez osobę odpowiedzialną za realizację współpracy z organizacjami pozarządowymi zestawienia opinii, uwag i wniosków zgłoszonych w ramach konsultacji;
- 4) zaopiniowanie zgłoszonych, opinii, uwag i wniosków przez przedstawiciela władzy wykonawczej Gminy Lubawa oraz osobę odpowiedzialną za realizację współpracy z organizacjami pozarządowymi i rozpatrzenie ich przez Radę Gminy Lubawa;
- 5) posiedzenia Komisji Rady Gminy Lubawa nad projektem Programu i opiniami, uwagami i wnioskami;
- 6) podjęcie przez Radę Gminy Lubawa uchwały przyjmującej Program.

§ 12

Tryb powoływania i zasady działania komisji konkursowych do opiniowania ofert w otwartych konkursach ofert

1. Do opiniowania ofert złożonych w ramach otwartych konkursów ofert na wykonywanie zadań publicznych związanych z realizacją zadań Gminy Lubawa w trybie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie powołane zostaną komisje konkursowe, zwane dalej Komisjami.
2. W skład Komisji wchodzi każdorazowo:
 - 1) co najmniej dwóch przedstawicieli organu wykonawczego Gminy Lubawa w tym pracownik merytoryczny Urzędu;
 - 2) przedstawiciel wskazany przez organizacje pozarządowe lub podmioty wymienione w art. 3 ust. 3, z wyłączeniem osób wskazanych przez organizacje pozarządowe lub podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 biorące udział w konkursie;
3. Komisja może działać bez udziału osób wskazanych przez organizacje pozarządowe lub podmioty wymienione w art. 3 ust. 3, jeżeli:
 - 1) żadna organizacja nie wskaże osób do składu Komisji lub
 - 2) wskazane osoby nie wezmą udziału w pracach Komisji lub
 - 3) wszystkie powołane w skład Komisji osoby podlegają wyłączeniu na podstawie art. 15 ust. 2d lub art. 15 ust. 2f ustawy.
4. W pracach Komisji mogą uczestniczyć także, z głosem doradczym, osoby posiadające specjalistyczną wiedzę w dziedzinie, której dotyczy konkurs.
5. Imienne składy Komisji, wraz ze wskazaniem Przewodniczącego Komisji, określone zostaną w drodze zarządzenia Wójta Gminy Lubawa.
6. Członkowie Komisji składają oświadczenie o niepodleganiu wyłączeniu, zgodnie z przepisami określonymi w art. 15 ust. 2d i ust. 2f ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

§ 13

Postanowienia końcowe

Określone w niniejszym Programie kierunkowe zasady współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi mają charakter otwarty i zakładają możliwość uwzględniania nowych form współpracy oraz doskonalenia tych, które zostały już określone.